

a legemberibb eszmével való elkötelezettségének természetes velejárója.

Lengyel József, mint minden vérbeli író, az életet írja, az élet egészét. A természetet is emberközelihez hozza, a fákról, állatokról, vizekről úgy beszél, mint ha testvérei lennének, a legapróbb mozzanatokban is az egyetemes létezését sejteti. Elbeszéléseit olvasva jobban megértjük a történelmi fejlődés zeg-zugos útjait, kiterőit és emberségünkben, jövőnkbe vetett hitünkben is megerősödünk.

Bácskai B. Sándor

Benjámin László

VILÁG FÜSTJE

Szépirodalmi, 441 old. 26,50 Ft (Ajánlott)

Benjámin László egyike legkiemelkedőbb élő költőinknek, aki már a klasszikusok mércéjével mérve is állja a próbát.

A „Világ füstje”-ben, negyedszázados költői munkásságának javát gyűjtötte egybe. Ez a kötet jó lehetőséget ad arra, hogy a verskedvelők szélesedő tábora a leghitelesebb forrás, a már költői életműként is elfogadható versek alapján formáljon véleményt értékeiről, emberi és költői hitvallásáról, s arról is, hogy szándékaiból mit sikerült megvalósítania.

Közhely lenne annak részletezése, hogy mennyi embertelenség, mennyi szörnnyű buktató keveredett a legnemesebb szándékokkal és célokkal a versek születését jellző történelmivé vált negyedszázadban. Igaz emberség, erős hit, és kemény gerinc kellett ahhoz, hogy azok, akiket nem az önérdék, hanem a „mindent-kibíró és mindent-lebíró közösség” szolgálata, és a tiszta emberség serkentett, emelt fővel, egyenes gerinccel, jó lelkiismerettel jussanak át a buktatókon.

Az első, és a legfőbb, amiről a „Világ füstje” meggyőzi az embert, hogy Benjámin László — ha meg-megtorpant is néha a kor csapdái közt, vagy a gánccok és a valóságtól elrugaszkodott délibábos évek útvesztőjében — úgy jutott át a buktatókon, hogy emberségén nem esett csorba, költészete pedig a megtorpanások után mindig erőteljesebbé, tartalmi és formai szempontból egyaránt gazdagabbá, nemesebbveretűvé, maradandó értékű életművé vált.

Maradandóságának titka abban a régi igazságban rejlik, amit nemrégiben Dürrenmatt fogalmazott meg újra: „A legnagyobb, amit az irodalom adhat, hogy korának dokumentuma legyen, — így

azok a művek lesznek maradandók, melyek elmondják, hogy mi milyen emberek voltunk.”

Benjámin költészetének éppen az főerénye, hogy — még személyes vonatkozású, vagy önéletrajzi verseiben sem csak magáról beszél, hanem — általános érvényűt tud mondani, költői dokumentumát adja bonyolult, szövevényes korunknak és emberének. Igaz ugyan, hogy ebben a költői dokumentumban — bár derűs színfoltjai is vannak — inkább az önmarcangoló vívódás, az „emelt fő, egyenes gerinc, jó lelkiismeret” megőrzéséért folytatott küzdelem borongós, néha már sötét színei az uralkodók, de ez, mégha összefüggésben van is Benjámin egyéniségével, nem a költőn, hanem a verseket szülő és kiváltó, nemessel és nemtelennel egyaránt terhes korszakon kérhető számon.

Benjámin életével fűti a verset, s nincs nyelve a hamis beszédre. Úgy akar szólni, szívből, szabadon, hogy igazának vallja dajkája, tanítója, testvére: a szegény nép. Ez nem a könnyű siker, az olcsó népszerűség, hanem a tiszta emberség és a költői helytállás célja, s már önmagában is tiszteletre méltó. Még tiszteletre méltóbb az a küzdelem, melyet Benjámin a „karmos-fogas évek csordájában”, megtizedelt nemzedékek iszonyával idegeiben a szándék megvalósításáért folytatott.

Könczöl Imre

Déry Tibor

G. A. ÚR X.-BEN

Szépirodalmi, 550 old. 28,50 Ft (Ajánlott)

Az utópiák az eszményi társadalom képét rajzolják meg, a jövő fantáziájának csilllogó világát, mely felé — szerzőik így kívánják — törekedni kell az emberiségnek. Déry Tibor fordított utópiát írt: az eszményien rosszról, amitől óvni akar.

Regénye mottójával József Attila szavait választotta: „Jöjj el, szabadság, te szülj nekem rendet, jó szóval oktasd, játsszani is engedj szép komoly fiadat!” — s ezt fűzi hozzá: „Igaz volna, hogy a szabadság szüli a rendet? S nem a rend a szabadságot? Nem, ne állítsuk szembe ezt a két fogalmat, amelyek egymás kenyerén élnek... Rend szabadság nélkül? Előbb-utóbb felrobban. Szabadság rend nélkül? A pokolnak erre a bugyrára igyekszik fagyelmeztetni regényem, jajkiáltásként.”

A műforma az utópista regények hagyományos műformája: egy titokzatos